

Уважаеми колеги,

В чест на Първи ноември – Ден на будителите (неделя) Ръководството на синдикат ВОН организира едnodневна екскурзия по маршрут Шумен – Мъглижки манастир – Стара Загора – Шумен. В Стара Загора е предвидено посещение на мемориалния комплекс „Бранители на Стара Загора” и Регионалния исторически музей. Планирано е и свободно време в рамките на час – два.

Цената на транспорта при запълнени 40 места е 18 лв., а при 45 места е 16 лв. на човек. Капацитетът на автобуса е 55 места и има възможност за намаляване на сумата при цялостното му използване. Поради това можете да поканите роднини, съседи и приятели.

Тръгването е в 7.30 пред университета.

Записването е срещу сумата от 16 лв. при Наталия Найденова – ръководител на отдел „Човешки ресурси” до 20.10.2015 г.

В следващите страници има анотация на екскурзията.

МЪГЛИЖКИ Манастир Св. Николай

Манастирът е основан е по времето на Втората българска държава и сведенията за него са оскъдни. Бил е ограбван и разрушаван многократно. Възобновен е за последен път след Освобождението, а сградите са възстановени във възрожденски стил през 1954 г. и 1969 г.

Според преданието манастирът бил основан от цар Калоян (1197-1207) през 1197 г. след победата му над кръстоносците в битката край Мъглиж. За да се помни победата, царят дарил средства за построяване на манастир.

В приписка в полето на четвороевангелие от 1572 г. е описан драматичен епизод от живота на манастира. На 13 януари 1623 г. еничарският предводител Склав дошъл да събира кръвен данък, един от най-жестоките данъци на поробените народи в Османската империя. Хората скрили децата си в манастира. Монасите не ги издали и за назидание били изклани. Така загинали монасите Гервасий, Анастасий, Богослов и Стефан, но децата били спасени.

И в най-смутните времена манастирът пазел българския дух. Още през 16 в. там се подготвят свещеници за цяла Южна България, имало и килийно училище.

През възраждането тук било открито мъжко училище, а няколко години по-късно и женско. През 1870 г. училището прераства в прогимназия. В манастира имало голяма библиотека, която изгоряла през Руско-турската война 1877-1878 г.

Манастирът бил тясно свързан с национално-освободителното движение през 19в. През 1835 г. там е заточен игуменът на Плаковския манастир йеромонах Сергей, заради участието му във Велчовата завера. През 1866-1870 г. игумен на манастира е поп Харитон, прославил се по-късно в Дряновската епопея от 1876 г.

От 1922 г. манастирът е девически. Днес монахините продължават традицията на някогашното училище. Обучават децата на вероучение и изобразително изкуство.

ГРАД СТАРА ЗАГОРА

Стара Загора е град в Южна България, център е на област и община Стара Загора. Отстои на 231 км източно от София, на 90 км североизточно от Пловдив, на 70 км югозападно от Сливен и на 176 км от Бургас.

Разположен е в северната част на Горнотракийската низина, непосредствено под югоизточните склонове на Сърнена Средна гора, на 190 м н.в. Един от основните икономически

центрове в България, той е шестият по големина град в страната, населението му към 2010 г. е 150 081.

Стара Загора е един от най-древните градове в България и Югоизточна Европа. Свидетелство за неговото дълголетие са многобройните имена, с които се е назовавал града - Берое, Августа Траяна, Иринополис, Боруй, Верея, Ески Заара, Железник и Стара Загора. Благоприятните природо-географски условия стимулират възникването на първите уседнали селища тук още през новокаменната епоха (VI-IV хилядолетие преди Христа). Много са регистрираните праисторически поселения в региона, три от тях, които са локализирани в чертите на съвременния град, имат световно значение: Берекетската селищна могила (най-голямата в България, била е висока 17 м и е имала диаметър при основата си 250 м.); Азамашката могила и Могилата при окръжна болница. На 8 км северозапад от град Стара Загора, в местността "Мечи кладенец", са открити най-старите експлоатирани медни рудници в Европа (V хилядолетие преди Христа).

Счита се, че в района на днешния гр. Стара Загора е основано селище от траките под името Берое което на тракийски вероятно означава желязо, тъй като още в древността се е добивало желязо от мини до Стара Загора. До днес остава дискуссионен въпросът около възникването, съществуването, местонахождението и историческата съдба на тракийското селище.

Не дълго след завладяването на тези земи от римляните тук е изграден град (около 107 година след Христа). Наречен е Улпия (на латински: VLPIA•AVGVSTA•TRAIANA), име което му дава неговият основател-император Марк Улпий Траян (98-117 година). С площ от 484 декара, ограден с мощни укрепителни съоръжения, той е бил втори по големина в провинция Тракия след Филипопол.

Според известният римски историк от IV век Амиан Марцелин, Августа Траяна заедно с Филипопол "кроят провинция Тракия", а местните жители го наричали "най-блестящ град". В рамките на Римската империя градът е център на административна област с права на муниципия, с основни управленски структури буле (градски съвет) и демос (народно събрание). От император Марк Аврелий (161-180 година) до император Галиен (253-268 година) Августа Траяна сече собствени бронзови монети, които са били в обръщение почти на целия Балкански полуостров. Да секат собствени монети, са имали право само най-големите търговски и икономически центрове на империята.

В днешно време от античния град са проучени отделни сектори: части от укрепителната система, Южната и Западната порта, форумата, аудиториума, термите, обществени и частни сгради с цветни подови мозайки, уличната мрежа и некрополи.

След разделянето на Римската империя на Източна и Западна през IV в., градът попаднал в пределите на Византийската (Източната) империя, като запазил значението си и дори се превърнал

във важен християнски център. В края на VI и първите години на VII в. следва ново разрушение на града в резултат на опустошителните аваро-славянски нашествия. Те бележат края на богатите антични традиции на града и началото на средновековното му развитие. След VI в. градът е известен под името Верея или Вероя. Градът заедно с Областта Загоре влиза за първи път в границите на България след обсадата на Константинопол от арабите през 717 година, при която кан Тервел оказва помощ на империята с конница и пехота и разбива 30 хилядна арабска армия. За благодарност Византия отстъпва на България стратегическата област Загоре с център Берое. Българите наричат града Боруй (видоизменена форма на Берое или от старобългарската дума 'бору' - крепост). След това градът многократно преминава ту във Византия, ту в България. За кратко време през VIII век (784 г.), градът е завладян от византийците и наречен на името на императрицата - Иринополис, която дава средства за възстановяване на укрепителните му съоръжения.

През IX век Боруй става административен и духовен център на обширна територия. От XI-XII век датират най-значимите средновековни паметници открити в района на града, сред които се открояват петте каменни релефа със стилизирани изображения на животни. Един от тях - лъвцата с лъвчето, става централен мотив в герба на град Стара Загора. През този период в околността на Боруй са издигнати много манастири, които образували Мала Света гора. След падането на България под византийско владичество градът е прекръстен на Верея. По време на Втората българска държава (XII-XIV век) градът си връща името Боруй. Тогава той е бил административен център на Боруйската хора, която е била една от деветте области (хори) в средновековна България.

През 1364 година градът е превзет от османските турците, които го преименуват на Ески Загра (в превод от турски-старо Загора). През османското робство градът отново е водещо културно и икономическо средище, бил е административен център на Ескизаарската каза, обхващала до 109 села. През Възраждането Ески Заара е значителен стопански център с преобладаващо българско население. Той е първият български град преименуван с българско име още преди Освобождението, през 1854 година се взема решение от старозагорския български елит (по инициатива на старозагорския учител Тодор Шишков) градът да се прекръсти на Железник. Този акт е една проява на българската национална идея и реакция срещу турския гнет и гръцката църковна експанзия. Заражда се общинското самоуправление.

Новото име не се налага задълго и през 1870 г. при учредяването на Старозагорската епархия на църковния събор в Цариград се взема решение в официалните документи на Османската империя градът да фигурира с преведеното на български турско име Стара Загора. През 1858 година градът е с пет мъжки и три девически училища, създадено е българско читалище. В петокласното училище от 1859 г. учители са били Неофит Рилски, Иван Богоров, П. Р. Славейков, а са се учили Васил Левски, Райна Попгеоргиева и др. Д-р Иван Богоров в своята книга

„Няколко дена разходка по българските места“ отбелязва, че Ескизаарското поле е едно от най-плодородните в цяла Румелия и че Ески Заара е един от най-населените с българи градове в Румелия.

През 1875 година, преди Старозагорското въстание, Стара Загора има 4 419 дома с 25 550 жители, което го прави по това време най-многолюдния град на територията на днешна България. В останалите български земи още 4 града са били около и над 25 000 жители - Солун, Одрин, Битоля и Скопие.

През 1869 година Васил Левски основава един от първите тайни революционни комитети. Ярка проява на революционните борби срещу османския поробител е Старозагорското въстание от 1875 година, ръководено от Колю Ганчев.

През време на Освободителната война градът на няколко пъти е изгарян от турските башибозуци. Сведенията за загиналите по време на Освободителната война българи са различни. След героичната Битка при Стара Загора на българските опълченците и ген. Гурко с десетократно превъзходящия ги противник, освободителните войски се укрепяват на Шипка, а турците завземат града. На 19, 20 и 21 юли 1877 г. от 48 000 редовна турска армия командвана от Сюлейман паша (евреин по произход - Соломон Леви Явиш) са изклани с невероятни садистични практики и между 5 000 и 15 000 българи, други към 1200 загиват от глад и преживените ужаси. Хиляди млади момчета, девойки и жени са отвлечени към азиатската част на империята. Само в църквата "Св. Троица" са изклани 2500 души. Изколват и събралите се в църквите „Св. Богородица“ и „Св. Николай“. Храмовете са обстрелвани с артилерия и изгорени. Това е може би най-голямото документирано клане в българската история и най-трагичният момент за Стара Загора.

Стара Загора е изгорена до основи и обезлюдена. Единствената оцеляла обществена сграда е Ески джамия. Хиляди напускат и не се завръщат повече. Днес на мястото на най-кръвопролитните сражения се издига Мемориалният комплекс "Бранителите на Стара Загора 1877 година". Градът е освободен от руските войски на 23 януари 1878 година, но съгласно Берлинския договор остава в пределите на Източна Румелия до Съединението през 1885 година. След Освобождението градът е планиран и застроен наново по строго геометрична система - с прави, перпендикулярно пресичащи се улици (правоъгълна шахматна планировка). Автор на плана е чешкият градостроител Лубор Байер. Това се спазва и при по-нататъшното му застрояване, което го прави уникален за България. Не случайно днес Стара Загора е известна и като градът на правите улици.

Трябва да се отбележи, че Стара Загора е родно място е на поетите Кирил Христов, Николай Лилив, Веселин Ханчев, на певицата Христина Морфова, на художниците Антон и Георги Митови, Атанас Михов, Марио Жеков. Известен е още като градът на липите и поетите.

РЕГИОНАЛЕН ИСТОРИЧЕСКИ МУЗЕЙ - СТАРА ЗАГОРА

Регионалният исторически музей в Стара Загора е сред най-старите музеи в България и сред големите в Европа. Той съхранява над 120 000 паметника на културата. Първата експозиция е открита през 1907 г. През септември 2007 музейят се премества в нова сграда, а през март 2009 новата сграда на музея е официално открита за посетители.

Старозагорският музей поддържа и обслужва редица самостоятелни обекти в града:

- “Неолитни жилища” (VI хил. пр. Хр.),
- “Античен форумен комплекс II-IV в.”,
- “Късноантичен жилищен дом с мозайка, IV в.”,
- “Късноантична обществена сграда с мозайки, IV-VI в.” в Пощенската палата,
- “Хилендарски метох”,
- Къща-музей “Градски бит XIX в.” и др.

Най-ранните следи от живот са от новокаменната епоха – VI хил. пр.н.е. Специална карта показва местоположението на над 120 праисторически селищни могили, открити до момента в района около града, като пет от могилите се намират в границите на съвременния град. Изложени са сечива от рог, кост и кремък, керамични съдове с интересни форми и украси. Римският период от историческото развитие на Старозагорския край започва през 46 г. н.е., когато районът е завладян от римляните. През 107 г., след победата си над даките, император Траян минал през този край и решил да построи тук град по римски образец, който нарича Августа Траяна. Градът е бил полуавтономен, имал е собствен градски съвет и народно събрание. От този период музея пази впечатляващи експонати, открити при разкопки – стъкло, бронзови лампи, статуи, бижута, монети. При строежа на новата сграда на музея работниците попаднали на интересна находка – точно в основите на сградата те открили част от главната улица на римския град – “кардо максимум” – която свързвала Южната и Северната порта на града. Частта, открита под музея, се намирала само на 30 м от Южната порта в крепостната стена, обграждала Августа Траяна. Специалисти я реставрирали и консервирани и днес може да бъде видяна в приземното ниво на музея – експонирана „in situ” – там, където е намерена. Улицата е широка около 6 м, а от двете ѝ страни има каменни тротоари, с които ширината достига 11 м. Експонираната улица е украсена както в миналото с колони, статуи и каменни релефи, а пано на стената изобразява продължението ѝ до липсващата днес Южна порта на града. Другите експозиционни зали в музея проследяват историята на града и неговата съдба през късната античност, Средновековието и Възраждането до времето на големия пожар през 1877 г., който го унищожава почти изцяло. През лятото на 1877 г. при Стара Загора се води една от най-големите битки по време на Руско-турската война (1877-1878 г.). Въпреки храбостта и героизма на руските войници и българските опълченци, османските войски начело със Сюлейман паша превземат и опожаряват града. След Освобождението, на 5 октомври 1879 г. е положен първият камък за възстановяването на Стара Загора. Тази дата се превръща в празник на града, който се възражда за нов живот от пепелта.

В комплекса се съхраняват над 100 000 оригинални експонати от различни епохи. Изключителни по своята стойност са повечето сбирки: праисторическата, етнографската и нумизматичната, колекцията от тракийски колесници, от античен бронз, антично стъкло, реликви, свързани с историята на българския народ от Възраждането до наши дни. Уникални са експонатите костен идол и мраморна антропоморфна фигурка (V хил. пр. Хр.), шлем-маска, сарматски меч, златна огърлица, лантерни, стъклена фиала с танцуваща жена, мраморна статуарна група на Орфей от античната епоха, каменна плоча на лъвица с лъвче от XI в., препис на Паисиевата “История славянобългарска” и др.

НОВАТА ЕКСПОЗИЦИЯ НА РЕГИОНАЛЕН ИСТОРИЧЕСКИ МУЗЕЙ

Новата експозиция на РИМ - Стара Загора е открита на 3 март 2009 година. Разположена е в специално построена сграда с форма на пясъчен часовник - алюзия за непреходността на времето и музея като храм на историческата памет. Експозицията, представена на три експозиционни нива, с над 1700 артефакта, проследява историята от VI хил. пр. Хр. до възстановяването на опожарения през Руско-турската освободителна война град - 1879 г.

В основата на сградата са съхранени и адаптирани към музейната експозиция останките на главната улица (кардо максимус) на римския град Августа Траяна. В новата експозиция посетителите могат да видят уникални археологически експонати, представени в изложби по целия свят: шлем-маска, I век (Италия - 1989, Финландия - 2000, Белгия - 2002-2003, Германия - 2004, Япония - 2008-2009); сребърни и бронзови апликации за колесници, II-III век (Италия - 1989, Австрия - 2001, Германия - 1990 и 2004, бронзово котле с подвизите на Херакъл, I-II век (Канада - 1969, Италия - 1989-1990, Германия - 1990, Финландия - 2000, Австрия - 2001, Белгия - 2002-2003, Германия - 2004), сарматски меч със златни апликации, II-III век (Германия - 2005-2006); матрица с изображение на евангелска сцена Благовещение, XI век (Италия - 2000 и 2007) и мн. др. Вниманието на посетителите привличат и национално значими експонати: модел на храм от V хил. пр. Хр.; част от Берекетския некропол -единствения плосък некропол, проучен засега в България; колективна находка на монети от Тракийския Херсонес и най-богатата колекция с монети сечени в Августа Траяна; плочата "Лъвица с лъвче" - символ на Стара Загора; Старозагорският препис на Паисиевата история от 1837 г., знамето на Старозагорските въстаници от 1875 г. и т.н.

В източния двор на музея е оформен лапидариум с археологически останки от античен басейн и стилобат.

Обектът разполага с богат сувенирен щанд.